

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Рев-415/04
Бањалука, 10. 01. 2006. године**

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија, Драгослава Лукића, као предсједника вијећа, Петра Бајића и Биљане Томић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитељице М. М. из П., коју заступа Б. К., адвокат из Б. Л., против туженог С. М. из Н. Г., кога заступа С. П., адвокат из Н. Г., ради измјене одлуке о издржавању, одлучујући о ревизијама странака против пресуде Окружног суда у Б. Л., Гж-1216/04 од 02. 9. 2004. године, на сједници одржаној 10. 01. 2006. године донио је

ПРЕСУДУ

1. Ревизије странака дјелимично се уважавају, укида се пресуда Окружног суда у Б. Л., Гж-1216/04 од 02. 9. 2004. године у дијелу којом је тужени обавезан да за издржавање тужитељице мјесечно доприноси са новчаним износом преко 200 CHF почев од 02. 9. 1991. до 22. 5. 1997. године, те од 01. 10. 1999. до 30. 9. 2000. године и од 01. 10. 2001. до 30. 9. 2002. године, и у дијелу којом је одбијен тужбени захтјев за плаћање издржавања од 02. 02. 1990. до 02. 9. 1991. године и у дијелу којим је одбијен захтјев преко износа од 260 CHF као и одлука о трошковима спора у износу од 3 881,35 KM и предмет враћа том суду на поновно суђење.

2. Ревизија туженог у дијелу одлуке којом је обавезан да за издржавање тужитељице мјесечно доприноси износ од 200 CHF почев од 01. 10. 1999. до 30. 9. 2000. године и од 01. 10. 2001. до 30. 9. 2002. године се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Н. Г., П-211/00 од 08.4. 2004. године измијењено је судско поравнање закључено између странака код првостепеног суда 11. 7. 1989. године у предмету П-639/86, тако што је тужени обавезан да тужитељици на име законског издржавања плаћа 260 швајцарских франака (у даљем тексту: CHF) мјесечно почев од 02. 9. 1991. до 22. 5. 1997. године, те од 01. 10. 1999. до 30. 9. 2000. године и од 01. 10. 2001. до 30. 9. 2002. године, са законском затезном каматом важећом за наведену валуту рачунајући од петог у мјесецу за текући мјесец за сваки поједини мјесечни износ, па до коначне исплате, уз накнаду трошкова спора у износу од 3 881,35 KM, све у року од 30 дана по правоснажности пресуде под пријетњом извршења. Преко досуђеног износа тужбени захтјев је одбијен.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Б. Л., Гж-1216/04 од 02. 9. 2004. године жалбе странка су одбијене и првостепена пресуда потврђена, а жалба туженог је усвојена и рјешење првостепеног суда П-211/00 од 08. 4. 2004. године преиначено и приједлог тужитељице за издавање мјере обезбјеђења је одбијен.

Тужитељица ревизијом побија другостепену пресуду у дијелу којом је одбијен њен захтјев за плаћање издржавања од 02. 02. 1990. до 02.9. 1991. године и за плаћање издржавања преко досуђеног мјесечног износа од 260 CHF, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, с приједлогом да се побијана пресуда преиначе и тужитељици досуди накнада на име издржавања за тражени период у износу од 1 400 CHF.

Тужени ревизијом побија другостепену пресуду у дијелу којом је обавезан да плаћа издржавање у мјесечном износу од 260 CHF од 01. 10. 1999. до 30. 9. 2000. године и од 01. 10. 2001. до 30. 9. 2002. године као и у дијелу којом је обавезан да плаћа издржавање у мјесечним износима преко 200 CHF почев од 02. 9. 1991. до 22. 5. 1997. године, због погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се побијана пресуда у односном дијелу преиначи и одбије тужбени захтјев.

Нису поднесени одговори на ревизије.

Ревизије су дјелимично основане.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитељице да јој се на терет туженог повећа издржавање досуђено ранијом правоснажном пресудом.

Међу странкама није спорно да је правоснажном пресудом првостепеног суда П-639/86 од 11. 7. 1989. године тужени обавезан да на име свог доприноса за издржавање мјесечно плаћа по 11,00 тадашњих динара и да су се измијениле околности на основу којих је донесена ова пресуда.

Такођер, међу странкама није спорно да су се повећале потребе за издржавање тужитељице, а и да постоје материјалне могућности туженог да са већим новчаним износом доприноси издржавању тужитељице.

Неспорно је, дакле, да су се оствариле претпоставке прописане чланом 263. став 1. Породичног закона („Службени гласник РС“, бр. 54/02, у даљем тексту: ПЗ), који се има примјенити на овај случај, за право тужитељице да тражи да се повећа издржавање досуђено ранијом правоснажном пресудом.

Тужени је током поступка пристао да за издржавање тужитељице до њеног пунољетства 22. 5. 1997. године плаћа мјесечно по 200 CHF.

Према одредби члана 233. став 1. ПЗ-а родитељи су дужни према својим могућностима обезбиједити издржавање и након пунољетства, а најдаље до навршене 26-те године живота, осим ако редовно школовање није у том времену завршено из оправданих разлога.

Из ове законске одредбе произлазе претпоставке: да је дијете пунољетно и да се редовно школује; да су на издржавање дјетета обавезна оба родитеља, а не само онај са којим дијете живи и да су оба родитеља дужна таквом свом дијетету осигурати издржавање према својим могућностима.

Међу странкама је спорна прва претпоставка (тужитељица је пунољетна од 22. 5. 1997. године) је ли се редовно школовала на Филозофском факултету Универзитета у Б. Л. у периоду од 01. 10. 1999. до 30. 9. 2000. године и од 01. 10. 2001. до 30. 9. 2002. године, а остале двије је утврдио првостепени суд, тако што је закључио да је тужени у могућности плаћати издржавање за тужитељицу у износу од 260 CHF и судио тако што је у овом опсегу удовољио тужбеном захтјеву. Закључак о основаности тужбеног захтјева тужитељице у овом опсегу првостепени суд заснива на овом чињеничном стању:

1. да је тужитељица била редовни студент Филозофског факултета у Б. Л. од 01. 9. 1999. до 30. 9. 2000. године и да је 01. 9. 2001. до 30. 9. 2002. године уписана на другу годину тог факултета; 2. да мајка тужитељице са којом живи у заједничком домаћинству остварује малу плату као наставник у школи и да она није довољна за њено школовање и издржавање (смјештај, исхрана и сл.) који су знатне; да тужитељица и њена мајка немају друге имовине из које би могле остваривати средства за издржавање тужитељице; 3. тужени је запослен у Ш. и његова просјечна нето плата је око 4 000 CHF; 4. да је тужени у брачној заједници са другом женом са којом је током 1994. године стекао

млдб. сина и живе све троје у граду Ц. у Ш.; 5. да тужени има у власништву породичну кућу и стан у Н. Г.

По ставу првостепеног суда тужени је у могућности без опасности за своје сопствено издржавање и издржавање своје породице да плаћа тужитељици досуђени допринос након њеног пунољетства тј. за вријеме школовања на Филозофском факултету у Б. Л.

Другостепени суд, полазећи од чињеница утврђених у првостепеном поступку које жалбом туженог није доведено у питање, оцјењује да је тужитељица за наведени период била редовни студент на Филозофском факултету у Б. Л. и да јој припада издржавање у мјесечном износу наведеном у изреци првостепене пресуде.

Овај суд сматра да су нижестепени судови правилно примијенили материјално право прихватањем тужбеног захтјева за плаћање издржавања за период када се тужитељица налазила на школовању на Филозофском факултету у Б. Л.

Ово из разлога, што су родитељи у обавези да се старају о даљем школовању и усавршавању своје дјеце након њиховог пунољетства само у мјери у којим им то, по редовном току ствари дозвољавају њихове материјалне могућности и да нису дужни да се одричу свог властитог егзистенцијалног минимума, нити да улажу повећане напоре за прибављање потребних материјалних средстава, као када је у питању обавеза издржавања малолетне дјеце, те да је обавеза туженог да доприноси издржавању свог млдб. дјетета из другог брака приоритетна у односу на његову обавезу да доприноси издржавању тужитељице након њеног пунољетства.

Како је тужени током поступка пристао да за издржавање тужитељице мјесечно доприноси од по 200 CHF до њеног пунољетства, а тужитељица је након пунољетства наставила редовно школовање на наведеном факултету у Б. Л., то се наводи ревизије туженог да тужитељица није била редовни студент и да јој за тај период не припада право на плаћање издржавање указује неоснованим.

Зато је ревизију туженог у односном дијелу ваљало одбити и примјеном одредби члана 248. Закона о парничном поступку ("Службени гласник Републике Српске", бр. 58/03, 85/03 и 74/05, у даљем тексту: ЗПП РС), одлучено као у изреци под тачком 2.

Основано се међутим, у ревизији тужитељице и туженог указује на то да у пресудама нижестепених судова нису разјашњена сва питања од којих зависи правилна примјена материјалног права у овом спору.

То се прије свега односи на допринос за издржавање на терет туженог у одређеном проценту од његове нето плате, као и на обавезу плаћања издржавања тужитељице од подношења тужбе 02.02.1990. до 02. 9. 1991. године од када нижестепени судови су досудили тужитељици издржавање у мјесечном износу од по 260 CHF.

Одредбом члана 259. став 1. ПЗ прописано је, да ће суд лице које је дужно да даје издржавање, а налази се у радном односу, обавезати на плаћање будућих мјесечних износа издржавања које се одређује у проценту од личног дохотка.

Тај проценат, према одредби члана 261. ПЗ-а, не може бити мањи од 15% за свако издржавано лице, а за сва лица која траже издржавање не може бити већи од 50%.

У конкретном случају није спорно да је тужени запослен у иностранству и да остварује сталну мјесечну плату-зараду. Појам плате-зараде у земљи, према одредби члана 259. став 2. ПЗ изједначава се са зарадом у иностранству и која се може одредити у фиксном износу.

С обзиром на ова правила материјалног права, тужитељици се, по оцјени овог суда, могао, у складу с одредбом члана 261. ПЗ одредити допринос за издржавање на терет туженог у одређеном проценту од његове нето плате, од које се требају одбити трошкови које плаћа на име закупа стана ако није његово власништво, затим трошкова гријања, воде, струје и других трошкова везаних за кориштење тога стана, а тај проценат, према наведеној одредби не може бити мањи од 15% на тако добивени износ, изражен у фиксном износу, јер из стања списка овог предмета не произлази да би одређивање доприноса у овом проценту заједно с обавезом коју тужени има у односу на издржавање млдб. сина из другог брака, нарушило одредбу о ограничењу највишег износа издржавања од 50% за сва ова лица.

Такођер су основани наводи ревизије тужитељице да су нижестепени судови погријешили када су узели да измјена одлуке о плаћању издржавања тужитељици тече од 02.9. 1991. године, умјесто подношењем захтјева у тужби у овом спору од 02.02. 1990. године.

Ово из разлога што према одредби члана 263. ПЗ-а, права и обавезе утврђене измијењеном одлуком о издржавању дјелују од поношења захтјева.

То што је тужени на име издржавања за тужитељицу дозначио јој око 4950 CHF биће релевантно у извршном поступку ако до њега дође.

Из напријед реченог произлази да је због погрешне примјене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Ревизије странака су ради тога дјелимично уважене и стога је другостепену пресуду у односном дијелу ваљало укинути (тачка 1.) и предмет вратити том суду на поновно суђење, на основу одредби члана 250. став 2. ЗПП РС.

Пошто отклони недостатке и расправи сва релевантна питања на које је указано, другостепени суд је дужан донијети нову одлуку о жалбама странака против првостепене пресуде.

Предсједник вијећа
Драгослав Лукић

За тачност отправка овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић